

SROVNÁVACÍ ZPRÁVA Z MOBILIT ERASMUS+

Co jsme viděli v mateřských školách v Rakousku, Česku, na Slovensku a ve Španělsku

Spolufinancováno
Evropskou unií

Erasmus+

Mění životy, otevírá obzory.

**Výstup z odborných stáží a mobilit Erasmus+
MŠ Podbělohorská, Praha 5
2026**

Poznámka k porovnání

Zpráva vychází z toho, co účastníci viděli přímo ve školách, z rozhovorů s pracovníky a z poznámek po návratu ze stáží. Nejde o právní rozbor celých školských systémů; údaje proto vztahujeme hlavně ke konkrétním navštíveným školám a regionům.

Obsah

1. Základní údaje o školách a organizaci tříd
2. Personální zabezpečení
3. Vzdělání a pracovní podmínky pedagogů
4. Organizace provozu a docházky
5. Financování a platby rodičů
6. Stravování, pitný režim a sebeobsluha
7. Denní režim, hra, řízené činnosti a odpočinek
8. Prostředí školy, zahrada, pomůcky a technologie
9. Vzdělávací program, plánování a evaluace
10. Dokumentace, diagnostika a hodnocení dítěte
11. Adaptace a individuální potřeby
12. Pedagogický přístup, role pedagoga a samostatnost dítěte
13. Spolupráce s rodiči a komunitou
14. Bezpečnost, hygiena a řízení školy
15. Odměňování pedagogických pracovníků
16. Co nás nejvíce zaujalo a překvapilo
17. Přínosy mobilit pro naši školu a přenos do praxe
18. Celkový závěr
19. Co si české předškolní vzdělávání může odnést z Evropy

Úvod

Tato zpráva vznikla z poznámek a zkušeností účastníků zahraničních mobilit Erasmus+. Porovnáváme v ní to, co jsme viděli a zjistili v navštívených mateřských školách v Rakousku, České republice, na Slovensku a ve Španělsku – počty dětí, personální podmínky, stravování, organizaci dne, dokumentaci, spolupráci s rodiči i způsob řízení školy.

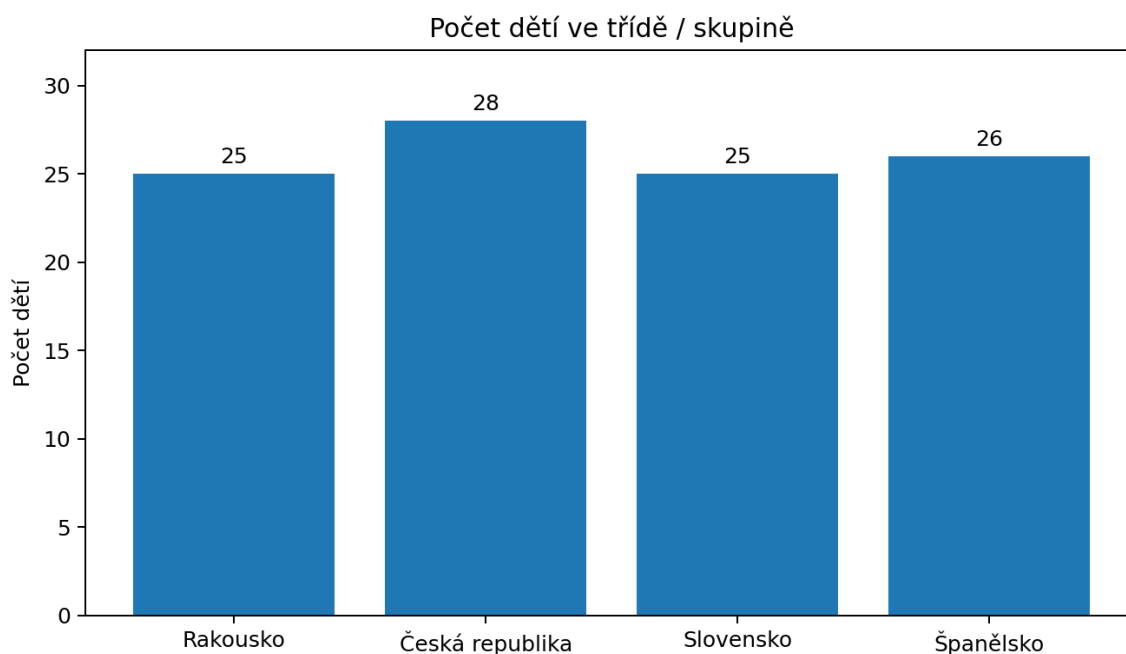
Nejde o úplný popis školských systémů jednotlivých zemí. Vycházíme hlavně z konkrétních škol, které jsme během stáží navštívili. Důležité pro nás bylo hlavně porovnat praxi a vybrat si věci, které můžeme smysluplně využít v MŠ Podbělohorská.

1. Základní údaje o školách a organizaci tříd

Ve všech čtyřech zemích jsme se setkali s veřejnými i neveřejnými zřizovateli. Vedle státu, regionu, obce nebo města fungují také soukromé a církevní školy.

Oblast	Rakousko	Česká republika	Slovensko	Španělsko
Počet dětí ve třídě / skupině	25	až 28	25	26
Věk dětí při nástupu	od 2 let	zpravidla od 3 let	od 2,5 roku	od 3 let
Věkové složení tříd	převážně homogenní	homogenní i smíšené	převážně homogenní	homogenní

V počtu dětí nejsou mezi zeměmi velké rozdíly, nejvyšší počet jsme zaznamenali v České republice. V zahraničních školách byly častější věkově stejné skupiny. Rakousko a Slovensko přijímaly i mladší děti než je u nás obvyklé.

2. Personální zabezpečení

Oblast	Rakousko	Česká republika	Slovensko	Španělsko
Běžný pedagogický model	1 učitelka v hlavní části dne	2 učitelky se střídají a částečně překrývají	2 učitelky se střídají a částečně překrývají	1 učitelka v hlavním vzdělávacím bloku

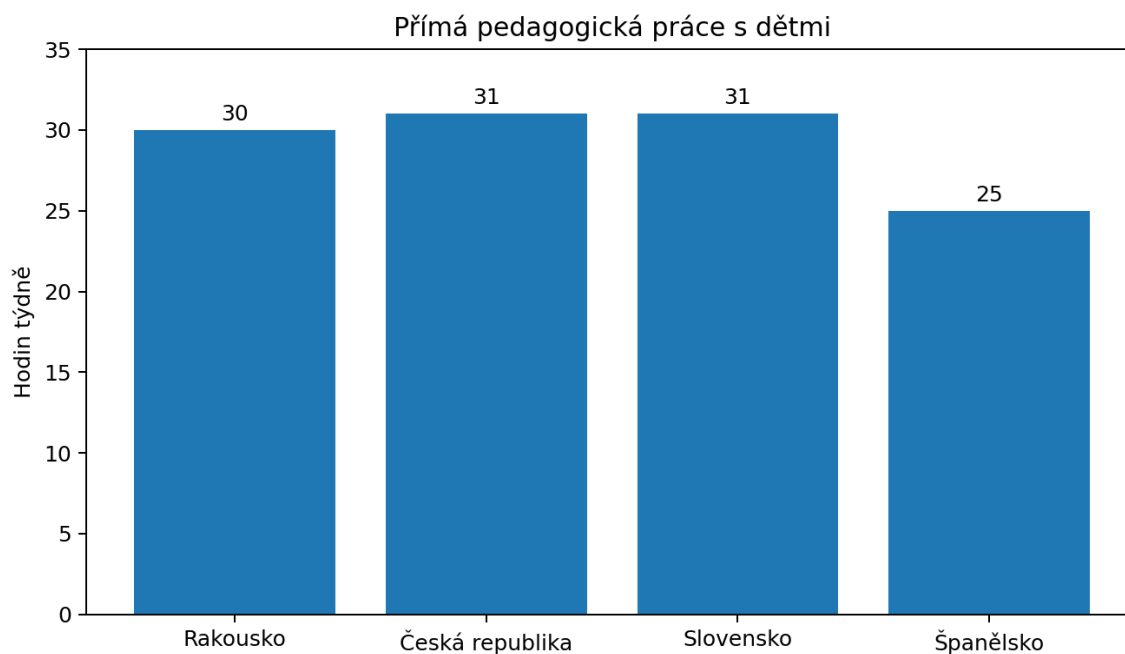
Další podpora	početnější provozní personál; odpoledne pečovatelka/opatrovnice	provozní zaměstnanci; dle podpůrných opatření asistent pedagoga	omezená pomoc provozního personálu	v hlavním bloku bez dalšího pracovníka; využívání studentů a dobrovolné pomoci rodičů
Specifický prvek	placená péče po 13. hodině	překrývání učitelek zejména v náročnějších částech dne	podobný model jako ČR	ranní placená služba a odpolední placené aktivity

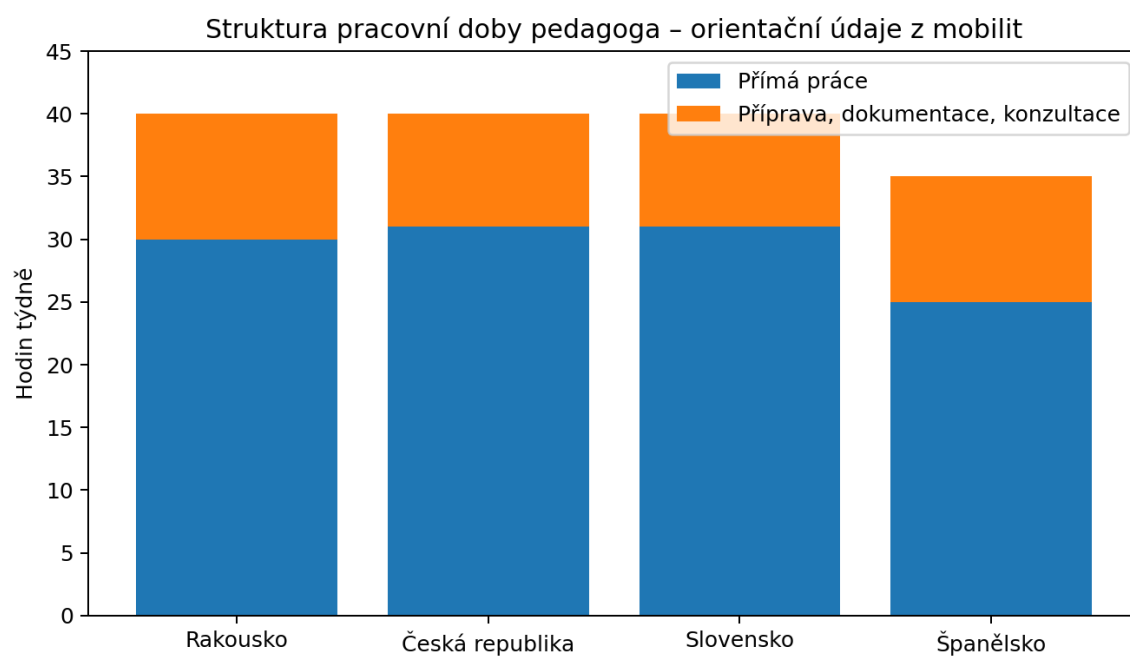
Personální zajištění se liší hlavně v tom, kolik dospělých je během dne skutečně k dispozici ve třídě. V Česku a na Slovensku se střídají dvě učitelky. V Rakousku je v hlavní části dne jedna učitelka, ale má větší pomoc provozního personálu. Ve Španělsku bývá hlavní pedagog ve třídě sám a pomoc přichází spíše od studentů nebo rodičů.

3. Vzdělání a pracovní podmínky pedagogů

Oblast	Rakousko	Česká republika	Slovensko	Španělsko
Požadované vzdělání	v navštíveném systému VŠ	SŠ odborné může být dostačující	SŠ odborné může být dostačující	VŠ
Přímá práce s dětmi	30 h týdně	31 h týdně	31 h týdně	25 h týdně
Čas na přípravu, dokumentaci a konzultace	10 h	9 h	9 h	10 h
Další vzdělávání	výrazně centrálně organizováno regionem	škola, projekty, někdy pedagog	významná vazba na kariérní systém	ve veřejném sektoru veřejné financování; v soukromém škola

U dalšího vzdělávání nás nejvíc zaujal rakouský systém. Školení jsou organizována centrálně a pedagogové dostávají nabídku, do které se hlásí. Na Slovensku je vzdělávání víc propojené s kariérním postupem. V Česku záleží na možnostech školy a projektech, ve Španělsku se financování liší podle typu školy.

4. Organizace provozu a docházky

Oblast	Rakousko	Česká republika	Slovensko	Španělsko
Provoz zařízení – údaje z navštívených škol	7:00–17:00	6:30–18:30	6:30–18:30	ranní a odpolední služby navazují na hlavní program 9:00–14:00
Povinné předškolní vzdělávání	ve sledovaném modelu ne	ano od 5 let	ano od 5 let	ve sledovaném modelu ne
Evidence docházky	ano	ano	ano	ano
Omlouvání	osobně, telefonicky	osobně, e-mail, telefon, aplikace	aplikace	aplikace

Docházka se eviduje ve všech zemích. Rozdíly jsou hlavně v provozní době a v tom, která část dne je běžnou součástí předškolního vzdělávání a která už je placenou službou.

5. Financování a platby rodičů

Oblast	Rakousko	Česká republika	Slovensko	Španělsko
Základní vzdělávací doba	7:00–13:00 zdarma	úplata cca 600–1 400 Kč; předškolní děti neplatí	cca 75–100 €; předškolní děti neplatí	9:00–14:00 zdarma
Navazující placená péče	13:00–15:00 cca 100 €; 15:00–17:00 dalších cca 100 € / měsíc	dle nabídky školy	dle nabídky školy	ranní služba před 9:00 cca 50 €; po 14:00 placené kroužky
Další náklady rodičů	oběd, aktivity	stravování, výlety, kroužky	stravování, výlety, kroužky	uniformy, učebnice, obědy, kroužky, další aktivity

Financování je všude kombinací veřejných peněz a plateb rodičů. Liší se ale, co je v základní službě zahrnuto a za co už rodina připlácí. V Rakousku a ve Španělsku jsme si také všimli většího využívání regionálních a evropských projektů pro rozvoj škol a nové investice.

Jak jsme platby porovnávali

Samotná částka školného nestačí. Při porovnání jsme sledovali také délku bezplatné části dne, stravování a další služby nebo pomůcky, které si rodiče hradí zvlášť.

6. Stravování, pitný režim a sebeobsluha

Oblast	Rakousko	Česká republika	Slovensko	Španělsko
Svačiny	děti si nosí vlastní	zajišťuje škola	zajišťuje škola	děti si zpravidla nosí vlastní
Oběd	dovážený z externího zařízení / restaurace	vlastní školní kuchyně	vlastní školní kuchyně	dovážený nebo stravování v jídelně ZŠ
Orientační platba	cca 3 € za oběd	cca 60 Kč za celý den	cca 2,30 € za den dle zjištění z mobility	vlastní strava nebo dovážené obědy cca 120 € za stanovené období
Pitný režim	čaj a voda zajištěny školou	lahvičky + pitný režim školy	lahvičky + pitný režim školy	děti si nosí lahvičky
Sebeobsluha	velmi vysoká – nalévání, nabírání, mazání	různá podle školy	spíše větší pomoc dospělých	spíše obsluha dospělým

Největší rozdíl byl v sebeobsluze. V Rakousku si děti při jídle dělají velkou část věcí samy – nalévají, nabírají a připravují si stolování. Právě odtud jsme si odvezli několik praktických nápadů pro naši školu, například malé konvičky pro děti.

7. Denní režim, hra, řízené činnosti a odpočinek

Oblast	Rakousko	Česká republika	Slovensko	Španělsko
Řízená činnost	cca 20–50 min	cca 20–50 min	cca 20–50 min	výrazně delší blok, ve sledovaném zařízení přibližně 4 hodiny
Hlavní důraz	hra, adaptace, poznávání, sociální vztahy	vyvážení hry, sociálních dovedností a řízených aktivit	hra a sociální vztahy	intenzivní školní příprava podle rozvrhu
Odpočinek	klidové činnosti, odpoledne s pečovatelkou	odpočinek na lehátkách	odpočinek na lehátkách	bez klasického odpoledního spánku v hlavním modelu

Španělská škola, kterou jsme navštívili, byla oproti ostatním výrazně víc zaměřená na školní přípravu. Děti pracovaly podle pevného rozvrhu a velká část dopoledne byla řízená. Hra měla menší prostor než v Rakousku, Česku nebo na Slovensku.

8. Prostředí školy, zahrada, pomůcky a technologie

Vnitřní prostředí a volný pohyb dětí

Rakouské školky nás zaujaly tím, jak využívají celý prostor budovy. Nejde jen o třídy – děti pracují i na chodbách, v koutcích a společných prostorách. Škola tak působí otevřeněji a děti mají více možností, kde si vybrat činnost.

Příklad z Rakouska – pohyb dětí mezi třídami

Dítě, které chce odejít ze své třídy, umístí svoji značku u dveří. Ven může současně nejvýše pět dětí a jiná třída může přijmout také nejvýše pět návštěvníků. Pokud dítě u cílové třídy vidí pět značek, vrátí se a zkusí to později. Jednoduché pravidlo dává dětem volnost a učitelce přehled.

Zahrady a venkovní prostředí

Země	Charakteristika
Rakousko	velké přírodní zahrady, environmentální prvky, venkovní učebny a kryté altány; snaha získávat pro děti dostatek prostoru i v městském prostředí
Česká republika	podmínky velmi rozdílné; od velkých zahrad po omezené vnitrobloky
Slovensko	podobná situace jako v ČR; časté altány a zahradní prvky
Španělsko	výrazné využívání sportovišť, altánů; v některých školách také chov zvířat

Digitální technologie

Digitální pomůcky používají všechny navštívené školy. Viděli jsme interaktivní tabule, tablety, počítače, programovatelné pomůcky i další techniku. Ve Španělsku nás zaujaly také náhlavní mikrofony pro učitele, které pomáhají šetřit hlas při práci s větší skupinou dětí.

9. Vzdělávací program, plánování a evaluace

Oblast	Rakousko	Česká republika	Slovensko	Španělsko
Národní / regionální rámec	ano	ano	ano	ano
Míra autonomie školy	nižší; výrazná regionální jednotnost	vysoká v rámci národního rámce	vysoká v rámci národního rámce	omezenější; cca 20 % pro profilaci dle informací z mobility
Kdo připravuje program	regionální úroveň	škola	škola	stát / školská správa + omezený vstup školy
Plánování pedagoga	výrazně centrálně připravené materiály	školní a třídní plánování	školní a třídní plánování	pevný rozvrh vzdělávacích oblastí
Evaluace	aplikace pro hodnocení dětí i vzdělávání	průběžná evaluace témat, dítěte a plánů	souhrnné hodnocení dle praxe školy	aplikace, pedagogický deník, hodnocení průběhu a týmu

V plánování je mezi zeměmi velký rozdíl. Rakouský pedagog dostává velkou část materiálů a metodických podkladů připravenou centrálně. V Česku a na Slovensku si škola vytváří vlastní program a třídní plánování. Ve Španělsku je většina obsahu daná předem a škola má jen omezený prostor pro vlastní profilaci.

Otázka, kterou jsme si odvezli

Jak najít rozumnou rovnováhu mezi volností pedagoga a množstvím dokumentace? Větší autonomie je přínosná, ale zároveň znamená více času na plánování a vyhodnocování.

10. Dokumentace, diagnostika a hodnocení dítěte

Oblast	Rakousko	Česká republika	Slovensko	Španělsko
Diagnostika	ano	ano	ano – výrazně digitálně	ano
Portfolio	ano	ano	ano	hodnocení a dokumentace pokroků
Další individuální dokumentace	jednotné formuláře / podklady	pedagogické záměry, individuální a podpůrné plány, znevýhodnění, odklady aj.	digitální diagnostika + portfolio	pedagogické plánování pro dítě, pravidelné hodnocení pokroků
Písemná zpráva rodičům	ne pravidelně; možnost seznámit se s hodnocením	ne automaticky	na vyžádání	ano, přibližně každé 3 měsíce
Předávání ZŠ	výrazná návaznost a spolupráce	dle potřeby / na vyžádání	omezenější	automatické předání dokumentace dle zjištění z mobility

Ve Španělsku nás zaujalo pravidelné písemné hodnocení rodičům. Rakousko zase velmi úzkou návazností mateřské a základní školy. V Česku je dokumentace dítěte podrobnější a má více forem, na Slovensku se část diagnostiky vede elektronicky.

11. Adaptace a individuální potřeby

Oblast	Rakousko	Česká republika	Slovensko	Španělsko
Postupná adaptace	ano	ano	ano	ano
Přítomnost rodiče ve třídě	zpravidla ne	dle pravidel školy	zpravidla ne	zpravidla ne
Začleňování dětí se SVP	ano	ano	ano	ano
Asistent / podpůrný pracovník	ano, dle projektů a možností regionu	ano při přiznaném podpůrném opatření	v navštívených školách méně rozšířený	v některých případech individuálně zajištěná podpora; také komunitní pomoc
Další odborníci	psycholog, logoped, sociální pracovník aj. podle projektu	poradenská zařízení, neziskové organizace, další odborníci	omezenější podpora v navštívených zařízeních	psycholog, sociální pracovník, zdravotní odborníci; podpora starších dětí a rodin

U podpory dětí se speciálními potřebami jsme viděli různé cesty. Rakousko a Španělsko více využívají další odborníky přímo ve škole nebo v pravidelném kontaktu se školou. Ve Španělsku jsme zaznamenali i komunitní pomoc – starší dítě pomáhá mladšímu nebo se podporují rodiny navzájem.

12. Pedagogický přístup, role pedagoga a samostatnost dítěte

Oblast	Rakousko	Česká republika	Slovensko	Španělsko
Hlavní důraz	hra, sociální vztahy, adaptace, pravidla	sociální dovednosti, individuální potřeby dítěte	hra, sociální vztahy	intenzivní příprava na školu
Řešení konfliktů	partnerské, spíše liberální	velký důraz na vyjádření dítěte a komunikaci s rodinou	spíše liberální	výrazně direktivnější vedení
Samostatnost	velmi vysoká	podporovaná	větší pomoc dospělých	podporovaná zejména v plnění povinností
Role pedagoga	partner dítěte	učitel, průvodce, organizátor, diagnostik a prostředník	průvodce a pomocník	učitel a výrazná autorita

Jak na nás jednotlivé přístupy působily

Rakousko: samostatnost v jasných pravidlech. • Slovensko: hodně podpory a pomoci dospělého. • Česká republika: silný důraz na individuální potřeby dítěte a komunikaci s rodinou. • Španělsko: systematická příprava na školu.

13. Spolupráce s rodiči a komunitou

Oblast	Rakousko	Česká republika	Slovensko	Španělsko
Komunikace	osobně, telefon, e-mail, aplikace, nástěnky	stejně formy	stejně formy	stejně formy
Zapojení rodičů	výrazné komunitní propojení	dobrovolné podle zájmu rodiny	velmi výrazná materiální a praktická pomoc	výrazné dobrovolnictví a pomoc při činnostech
Rodinné akce	ano	ano	ano	ano
Kroužky / nadstandardní aktivity	ano, placené	ano, zpravidla placené	ano, placené	ano, placené; důležitá součást odpolední péče

Spolupráce s rodiči funguje ve všech zemích, ale jinak. Na Slovensku byla hodně viditelná materiální a praktická pomoc rodičů škole. V Rakousku jsme vnímali spíše komunitní způsob spolupráce. Ve Španělsku rodiče často pomáhají dobrovolnický přímo při činnostech školy.

14. Bezpečnost, hygienické podmínky a řízení školy

Bezpečnost

Ve všech navštívených školách byly vstupy do budov zabezpečené a děti se předávaly zákonným zástupcům nebo pověřeným osobám. V Rakousku a ve Španělsku se do kontroly vstupu více zapojoval provozní personál.

Hygienické podmínky

Hygienické zázemí se mezi školami lišilo. V Rakousku a ve Španělsku jsme viděli menší počet dětských toalet, než je běžné u nás. Na Slovensku byly podmínky bližší českým školám. Tento rozdíl pro nás byl zajímavý hlavně ve vztahu k množství technických a hygienických požadavků, které musí česká mateřská škola splnit.

Role ředitele

Země	Převládající model řízení v navštívených zařízeních
Rakousko	ředitel se soustředí především na pedagogické vedení; značnou část systémových, personálních a správních záležitostí řeší regionální úroveň
Česká republika	ředitel spojuje pedagogické, personální, ekonomické, provozní, administrativní a kontrolní povinnosti
Slovensko	ředitel vede pedagogickou oblast a část ekonomiky; v navštívené škole měl administrativní podporu pracovníka na plný úvazek
Španělsko	řízení je úzce propojeno s veřejnou školskou správou a část systémových rozhodnutí je řešena centrálně

Řízení školy je jedna z oblastí, kde jsme rozdíl cítili nejvíce. Český ředitel řeší pedagogiku, zaměstnance, finance, provoz, kontroly i velké množství administrativy. V Rakousku je část těchto věcí řešena na vyšší regionální úrovni.

Na Slovensku měla ředitelka k dispozici administrativního pracovníka na plný úvazek. Ve Španělsku je řízení školy více navázané na státní nebo regionální správu.

Co jsme si uvědomili u role ředitele

Čím více ekonomických, provozních a administrativních úkolů zůstává přímo na řediteli, tím méně času má na pedagogické vedení školy a podporu učitelů.

15. Odměňování pedagogických pracovníků

Země	Orientační měsíční plat podle informací získaných během mobilit
Rakousko	cca 1 800–2 000 €
Česká republika	cca 30 000–35 000 Kč
Slovensko	cca 1 500–3 000 € podle kariérního zařazení
Španělsko	cca 2 200–2 500 €

U platů bereme uvedené částky pouze orientačně. Ne všude jsme měli jistotu, zda se mluví o hrubé nebo čisté mzdě, a rozdíly ovlivňuje praxe, typ školy i životní náklady. Pro konečné porovnání proto dává větší smysl sledovat mzdu společně s počtem přímých hodin, velikostí třídy a množstvím dalších povinností.

16. Co nás během mobilit nejvíce zaujalo a překvapilo

Španělsko – velmi řízené vzdělávání a dostupnost odborníků

Ve Španělsku nás nejvíce překvapilo, jak výrazně je předškolní vzdělávání zaměřené na přípravu do školy. V navštíveném zařízení děti pracovaly podle pevného rozvrhu a velká část dopoledne byla věnovaná řízené výuce. Při odchodu do základní školy už děti běžně četly a psaly.

Naopak velkým plusem byla dostupnost odborníků. Do školy pravidelně vstupovali psychologové, sociální pracovníci a další profese. Učitel tak při složitější situaci nemusí všechno řešit sám.

Rakousko – systémová podpora pedagoga

V Rakousku nás překvapil systém zastupování. Podle informací z navštívené školy je na regionální úrovni k dispozici skupina pedagogů pro zástupy. Když škola ráno nahlásí absenci, region může poslat náhradního pedagoga ještě před začátkem hlavního programu.

Zaujalo nás také to, kolik věcí dostávají pedagogové připravených – vzdělávací podklady, metodické materiály, pracovní listy i nabídku školení. Učitel nemusí znovu vytvářet dokumenty, které jsou pro školy v regionu stejné.

Podle informací získaných na stáži mají pedagogové také pravidelně organizovaný prostor pro volno a zástup za ně přebírá záložní pedagog. Celkově jsme měli pocit, že systém víc počítá s tím, že učitel potřebuje čas i podporu mimo přímou práci s dětmi.

Slovensko – kariérní systém a výrazné zapojení rodičů

Na Slovensku nás zaujalo propojení dalšího vzdělávání s kariérním systémem. Během stáže jsme také dostali informaci o výraznějším finančním ocenění některých vedoucích pracovníků při ukončení dlouhé profesní dráhy.

Překvapila nás i míra zapojení rodičů do běžného fungování školy. Rodiče pomáhají s opravami, nákupem vybavení nebo materiálu a jejich pomoc může být ve škole veřejně uvedena.

Česká republika – komplexní péče během dne

Při porovnání se zahraničím jsme si víc uvědomili výhodu českého celodenního stravování. Dopolední svačina, oběd, odpolední svačina a pitný režim jsou pro rodinu běžnou součástí pobytu dítěte ve školce. Podobný systém jsme viděli také na Slovensku.

Co nám z jednotlivých zemí nejvíc utkvělo

Rakousko – systémová podpora pedagoga. • Česká republika – komplexní péče a široká odpovědnost školy. • Slovensko – kariérní systém a výrazná pomoc rodičů. • Španělsko – intenzivní příprava na školu a dostupnost odborníků.

17. Přínosy mobilit pro naši školu a přenos do praxe

Po návratu ze stáží jsme si vybrali několik konkrétních věcí, které chceme převést do běžného života MŠ Podbělohorská. Některé už používáme, další postupně připravujeme.

Co jsme již začali realizovat

Environmentální vzdělávání – projekt Záhony do škol

Zapojili jsme se do projektu Záhony do škol. Škola získala záhony zdarma a děti je budou využívat při praktických činnostech. Projekt zahrnuje také vzdělávání a webináře pro děti i pedagogy, takže se environmentální témata dostanou víc do běžného programu školy.

Relaxační koutky ve třídách

Ve třídách postupně vytváříme malé relaxační koutky. Inspirovaly nás školy, kde má dítě možnost na chvíli odejít z hlavního dění, zklidnit se nebo si vybrat klidnější činnost.

Větší sebeobsluha při stolování

Z Rakouska jsme si odvezli jednoduchý nápad – dát dětem při stolování více prostoru dělat věci samostatně. Pořídili jsme malé konvičky a další vhodné pomůcky, aby si děti mohly samy nalévat a více se podílet na přípravě stolování.

Rozšíření ICT a interaktivních pomůcek

Na stážích jsme viděli několik digitálních pomůcek, které jsme předtím běžně nepoužívali. Část z nich jsme pro školu pořídili a učitelky si postupně zkoušejí, kde mají ve vzdělávání skutečný smysl.

Podpora komunikace a rozvoje řeči v rodině

Pro rodiče jsme připravili materiál „Mluv se mnou, poslouvej mě“. Je zaměřený na běžnou komunikaci s dítětem, rozvoj slovní zásoby a na to, aby si rodiče s dětmi víc povídali v každodenních situacích.

Mezinárodní tvořivá spolupráce

Na mobility chceme navázat také Tvořivou výzvou „Moje město“. Rádi bychom do ní zapojili školy, se kterými jsme se v zahraničí potkali, a vystavit dětské práce z různých evropských měst společně.

Interaktivní programy ze zahraničí

Díky kontaktům ze stáží jsme začali využívat některé interaktivní a jazykové programy, se kterými jsme se setkali ve Španělsku a Rakousku.

Další environmentální projekt ze Slovenska

Navazujeme také na slovenskou zkušenost v oblasti environmentálního vzdělávání. Chceme, aby děti měly více praktických činností spojených s přírodou, pěstováním a péčí o okolí školy.

Nábytek podporující samostatnou činnost

Část inspirace se promítla i do vybavení tříd. Hledáme nábytek a organizéry, ke kterým mají děti dobrý přístup a mohou si samy vzít výtvarný, čtenářský nebo jiný materiál a zase ho uklidit.

Inspirace Montessori pomůckami

Z návštěv Montessori pracovišť jsme si odvezli několik konkrétních nápadů na pomůcky a praktické činnosti. Nejde nám o přechod na Montessori program, ale o využití toho, co je pro naše děti užitečné.

Vzdělávací prvky na plotech a ve venkovním prostoru

Některé venkovní výstavy a programy nás inspirovaly k většímu využití plotů a dalších venkovních ploch školy. Chceme, aby část dětských prací a vzdělávacích prvků byla vidět i mimo třídy.

Co připravujeme a chceme dále rozvíjet

Výměnná burza dětského oblečení

Rádi bychom zavedli dobrovolnou výměnnou burzu dětského oblečení mezi rodiči. Nejde o prodej ani příjem školy, ale o jednoduchou možnost předat dál věci, které už dítě nevyužije.

Přímá spolupráce s partnerskou mateřskou školou v zahraničí

Chceme udržet kontakt alespoň s jednou zahraniční mateřskou školou i po skončení mobility. Smyslem je, aby spolupráce nekončila pouze návštěvou, ale pokračovala menšími společnými aktivitami dětí a pedagogů.

Výměna dětských prací a malých společných projektů

Kromě výstavy „Moje město“ bychom chtěli zkusit jednoduchou výměnu obrázků, fotografií nebo krátkých videopozdravů mezi dětmi z partnerských škol.

Sdílení metod mezi pedagogy

Poznatky ze stáží chceme průběžně předávat i kolegyním, které na mobilitě nebyly. Praktické bude krátké interní sdílení – ukázka pomůcky, konkrétní postup nebo zkušenost, kterou lze rovnou vyzkoušet ve třídě.

Pilotní podpora volby a pohybu dítěte mezi činnostmi

Rakouský systém značek u dveří nás přivedl k úvaze, zda lze i u nás bezpečně rozšířit volbu dítěte mezi různými činnostmi a prostory. Pokud to budeme zkoušet, chceme začít v malém a s jasnými pravidly.

Posílení spolupráce s odborníky

Ze Španělska a Rakouska si odnášíme také myšlenku větší dostupnosti odborníků. Chceme hledat možnosti, jak pro děti, rodiče a pedagogy lépe využívat logopedickou, psychologickou nebo sociální podporu prostřednictvím partnerství a projektů.

Větší využití venkovních učeben a environmentálních koutků

Zahradu chceme dál využívat nejen pro pobyt venku, ale i pro pozorování, pěstování, jednoduché pokusy a další činnosti, které se dají dělat přímo v přírodě.

Metodické balíčky a sdílená banka materiálů

Rakouská zkušenost nás přivedla i k jednoduššímu sdílení materiálů uvnitř školy. Chceme si postupně vytvořit společnou banku ověřených aktivit a podkladů, aby každá učitelka nemusela stejné věci připravovat znovu.

Podpora hlasové hygieny pedagogů

Ve Španělsku jsme si všimli náhlavních mikrofonů pro učitele. Neznaменá to, že je musíme zavést ve všech třídách, ale otevřelo nám to téma hlasové hygieny a hledání způsobů, jak hlasovou zátěž učitelek snižovat.

Přínos pro děti, pedagogy, rodiče a školu

Pro koho	Konkrétní přínos
Děti	větší samostatnost, více environmentálních a praktických činností, relaxační prostory, nové pomůcky, mezinárodní zkušenost, širší možnosti volby a tvořivosti
Pedagogové	nové metody, ICT nástroje, sdílené materiály, profesní inspirace, mezinárodní kontakty, větší důraz na odbornou podporu a hlasovou hygienu
Rodiče	materiály pro komunikaci s dítětem, výměnná burza, nové komunitní aktivity, zapojení do mezinárodních projektů a výstav
Škola	modernizace prostředí, nové vybavení, projekty, mezinárodní spolupráce, posílení environmentálního profilu a systematický přenos dobré praxe

Jak chceme inspiraci využít

Nechceme zahraniční modely kopírovat. Vybíráme si z nich konkrétní věci, které dávají smysl pro naše děti, naše podmínky a další směřování MŠ Podbělohorská.

18. Celkový závěr

Mobility Erasmus+ nám daly možnost vidět každodenní provoz mateřských škol v několika evropských zemích přímo na místě. Pro nás bylo nejcennější, že jsme mohli mluvit s pedagogy, pozorovat děti a porovnat běžné věci, které se z předpisů nebo prezentací často nepoznají.

Z Rakouska jsme si odvezli hlavně důraz na samostatnost dětí, přírodní prostředí a silnou systémovou podporu pedagogů. Slovensko nás zaujalo kariérním systémem a zapojením rodičů. Ve Španělsku jsme viděli velmi řízenou přípravu na školu, ale také dobrou dostupnost odborníků. Český systém jsme si díky porovnání lépe uvědomili v oblastech celodenní péče, stravování a podpory individuálních potřeb dítěte.

Nechtěli jsme, aby výstup skončil jen u seznamu rozdílů. Několik nápadů jsme už převedli do praxe a další připravujeme. Patří mezi ně Záhony do škol, relaxační koutky, větší sebeobsluha při stolování, nové pomůcky, práce s rodiči i pokračování kontaktů se zahraničními školami.

Za největší smysl mobilit považujeme právě to, že se zkušenost jednoho účastníka vrátí zpět do školy, sdílí se s ostatními a postupně se promění v něco konkrétního pro děti a pedagogy.

Co si z mobilit odnášíme

Nejcennější pro nás bylo vidět běžný provoz škol na vlastní oči. Díky tomu umíme lépe ocenit to, co u nás funguje, a zároveň máme konkrétní nápady, co můžeme postupně zkusit jinak.

Zpracováno jako souhrnný výstup z mobilit Erasmus+ – 2026

19. Co si české předškolní vzdělávání může odnést z Evropy

Méně dětí. Méně administrativy. Více podpory.

Zahraniční mobility nám umožnily nejen poznat mateřské školy v Rakousku, na Slovensku a ve Španělsku, ale hlavně se s odstupem podívat na vlastní český systém. Nechceme tvrdit, že některá země má ideální model a Česká republika by jej měla jednoduše převzít. Naopak – během stáží jsme si uvědomili řadu silných stránek českého předškolního vzdělávání. Současně jsme ale viděli řešení, která by podle nás stála za odbornou diskusí a v některých případech i za pilotní ověření v českých podmínkách.

Co můžeme udělat jinak, aby česká mateřská škola měla více času na dítě, pedagog na pedagogickou práci, ředitel na vedení školy a rodič jistotu kvalitní a dostupné služby?

1. Nepřekračovat 24 dětí v běžné třídě

Za jeden z nejdůležitějších kroků považujeme snížení maximálního počtu dětí v běžné třídě přibližně na 24. Na pedagoga jsou dnes kladeny stále vyšší požadavky: má dítě individuálně sledovat, diagnostikovat, podporovat jeho rozvoj, pracovat s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s odlišným mateřským jazykem, řešit vztahy v kolektivu, komunikovat s rodinou a současně garantovat bezpečnost celé skupiny.

Pokud od pedagogů požadujeme individuální přístup, musíme jim k němu vytvořit reálné podmínky.

2. Připravit systém na děti od dvou let

Společnost i potřeby rodin se mění a stále více rodičů řeší návrat do zaměstnání už kolem druhého roku dítěte. Stát by proto mohl více podporovat vznik speciálně připravených tříd pro děti od dvou let, nikoli pouze jejich zařazení do běžné třídy.

Taková třída potřebuje nižší počet dětí, chůvu nebo pracovníka péče o dítě, přebalovací zázemí, vhodný nábytek, bezpečně upravený prostor, odlišný denní režim a jasnou metodiku práce s nejmladšími dětmi. Pomohlo by to dětem i rodinám a snížilo stres rodičů, kteří dnes obtížně hledají dostupnou péči před třetím rokem věku.

3. Zvážit jiné personální uspořádání dne

Zahraniční zkušenosti nás vedou k úvaze, zda musí být celý dlouhý provoz mateřské školy personálně zabezpečen stále stejným způsobem. Za diskusí by podle nás stál model, kdy by hlavní vzdělávací část dne vedl plně kvalifikovaný pedagog, například přibližně od 7:30 či 8:00 do 13:00 hodin.

Tento pedagog by odpovídal za vzdělávací program, plánování, diagnostiku, portfolio dítěte, komunikaci s rodiči, evaluaci a další odbornou pedagogickou práci. Tomu by měla odpovídat jeho profesní odpovědnost i finanční ohodnocení.

V části dne, kdy převažují spontánní hry, odpočinek, pobyt venku a sociální činnosti, by za jasně stanovených podmínek mohli více působit také pracovníci péče o děti, chůvy nebo jiní vhodně připravení pracovníci. Nešlo by o snižování kvality, ale o účelnější využití kvalifikace a financí. Tento model by mohl zároveň otevřít pracovní příležitosti lidem, kteří mají dobré předpoklady pro práci s dětmi, ale nesplňují všechny kvalifikační požadavky učitele mateřské školy.

4. Sdílet odborníky mezi několika mateřskými školami

Jedním z nejsilnějších zahraničních poznatků pro nás byla dostupnost dalších odborných profesí. Českému systému by výrazně pomohlo, kdyby například několik mateřských škol sdílelo psychologa, speciálního pedagoga, logopedického pracovníka nebo sociálního pracovníka.

Odborník by mohl každý den působit v jiné škole. Mateřská škola má velkou výhodu v tom, že dítě lze pozorovat v přirozeném prostředí – při hře, komunikaci, stolování, konfliktu i spolupráci s ostatními. Pomoc by nebyla určena jen dítěti, ale také rodiči, rodině v náročné situaci a samotnému pedagogovi.

Pokud po školách požadujeme kvalitní inkluzi, musí mít vedle povinností také lidi, čas a odbornou podporu.

5. Sjednotit a garantovat kvalitní další vzdělávání pedagogů

Pedagogové se vzdělávat chtějí. Současná nabídka je však velmi široká, cenově rozdílná a rozdílná je také její odborná kvalita. Přínosem by byla státem nebo odbornou autoritou garantovaná nabídka doporučeného vzdělávání, u kterého by ředitel i pedagog měli jistotu jeho odborné úrovně.

Mohly by být stanoveny společné vzdělávací priority pro dané období, například diagnostika dítěte, práce s emocemi, děti s odlišným mateřským jazykem, speciální vzdělávací potřeby, digitální kompetence, komunikace s rodiči nebo environmentální vzdělávání. Pomohlo by to i větší odborné jednotnosti pedagogických týmů.

6. Vytvořit skutečný čas na nepřímou pedagogickou práci

Učitel mateřské školy nepracuje pouze tehdy, když je přímo s dětmi. Plánuje, připravuje prostředí a pomůcky, diagnostikuje, hodnotí, vede dokumentaci, komunikuje s rodiči a odborníky a připravuje další činnosti školy.

Za vhodné bychom považovali otevřít diskusi o rozsahu přímé pedagogické práce a směřovat přibližně k 5 až 5,5 hodinám přímé práce denně tak, aby vznikl skutečný prostor i pro odbornou nepřímou práci v rámci pracovní doby. Pedagog by neměl významnou část odborné práce dokončovat večer doma.

7. Myslet na psychickou a hlasovou kondici pedagoga

Práce učitele mateřské školy je psychicky, hlasově i fyzicky náročná. Zahraniční zkušenosti nás přivedly k úvaze, zda by také český systém neměl více pracovat s prevencí dlouhodobého přetížení a vyhoření pedagogických pracovníků.

Inspirací mohou být různé formy pravidelného vzdělávacího nebo regeneračního volna, střídání pracovníků nebo další systémová podpora psychické pohody pedagogů. Péče o pedagoga není výdaj navíc – je to investice do kvality vzdělávání dětí.

Zajímavou drobností ze Španělska byly náhlavní mikrofony pro pedagogy. Ve velké skupině nemusí učitel neustále zvyšovat hlas, děti ho dobře slyší a pedagog si chrání svůj hlas jako důležitý pracovní nástroj.

8. Vytvořit systém záložních pedagogů

Za velmi inspirativní považujeme možnost centrálně organizovaného zastupování. Městská část, obec, kraj nebo jiný větší celek by mohl zaměstnávat menší tým pracovníků určených pro krátkodobé zastupování v několika školách.

Nemoc zaměstnance by potom nemusela znamenat ranní telefonování kolegům, přesčasy, slučování tříd a další zatěžování již přetíženého kolektivu. Takový systém by prospěl dětem, pedagogům i ředitelům.

9. Nastavit stabilní a předvídatelný prázdninový provoz

Rodiče by měli s dostatečným předstihem vědět, která zařízení budou v jednotlivých termínech otevřená a jakým způsobem mohou dítě přihlásit. Stejně důležité je to pro školy, které potřebují plánovat dovolené zaměstnanců, malování, opravy, rekonstrukce, servis kuchyní a přípravu nového školního roku.

Prázdninový provoz by neměl být každoročně nejistotou pro rodiny ani vedení škol.

10. U delšího provozu zvážit rozšířenou placenou službu

Evropské zkušenosti ukazují, že lze oddělit hlavní vzdělávací část dne od rozšířené péče. Pokud mají rodiče v určité lokalitě potřebu velmi časného ranního nebo pozdního odpoledního provozu, bylo by možné zvážit režim, kdy je tato rozšířená služba za přiměřený poplatek.

Rodič, který službu potřebuje, by ji mohl využít; rodina, která ji nevyužívá, by ji nehradila. Zároveň by se lépe využívaly budovy škol, do jejichž vytápění, oprav a vybavení jsou investovány značné veřejné prostředky.

11. Využívat budovy mateřských škol i mimo hlavní část dne

Do školních budov investujeme vysoké částky. Stojí proto za úvahu, zda je nelze efektivněji využívat také mimo hlavní vzdělávací blok – například pro odpolední kroužky, komunitní programy, konzultace odborníků, vzdělávání pedagogů, programy pro rodiče nebo další aktivity pro děti.

Budova školy je veřejná investice a je správné přemýšlet, jak z ní získat co největší užitek pro děti a rodiny.

12. Otevřít diskusi o financování předškolního vzdělávání

Dlouhodobě kvalitní předškolní vzdělávání není možné poskytovat bez odpovídajících finančních prostředků. Pokud by se v budoucnu rozšiřoval rozsah bezplatného povinného předškolního vzdělávání, bude nutné současně řešit dopad na rozpočty škol a zřizovatelů.

Za legitimní považujeme diskusi o přiměřené spoluúčasti rodin na nepovinné části předškolního vzdělávání, samozřejmě při zachování sociálních úlev pro rodiny, které by si platbu nemohly dovolit. V zahraničí jsme se setkali i s měsíčními platbami kolem 100 €. Nejde o mechanické převzetí takové částky do českých podmínek, ale o otázku, zda by vyšší příjem školy nemohl být přímo vrácen dětem prostřednictvím kvalitnějšího vybavení, pomůcek, odborníků nebo dalšího personálu.

13. České školní stravování zachovat, ale hledat ekonomicky rozumné modely

V oblasti stravování jsme si během mobilit velmi výrazně uvědomili kvalitu českého systému. Dítě v české mateřské škole běžně dostává dopolední svačinu, oběd, odpolední svačinu a pitný režim. Ve srovnání s navštívenými zařízeními jde o mimořádně komplexní službu a tuto výhodu bychom měli zachovat.

Současně je ale potřeba otevřeně mluvit o ekonomické náročnosti. Vybudování nové školní kuchyně pro zařízení přibližně o stovce dětí může představovat investici v řádu mnoha milionů korun a přidávají se náklady na personál, energie, servis, hygienické požadavky a obnovu technologií.

Proto považujeme za vhodné v každé lokalitě zvážovat, zda je efektivnější vlastní kuchyně, společná kuchyně pro více zařízení nebo kvalitní dovoz stravy. Cílem není snižovat kvalitu českého stravování, ale hledat ekonomicky rozumný způsob jeho zajištění.

14. Mateřská škola není malá základní škola

V oblasti denního režimu považujeme český model za dobře vyvážený. Předškolní období má být časem hry, rozvoje sociálních vztahů, samostatnosti, komunikace, pohybu, tvořivosti a postupného osvojování pravidel. Řízená vzdělávací činnost do mateřské školy patří, neměla by však vytlačit hru.

Během mobilit jsme viděli také systém, ve kterém je dítě již v předškolním věku několik hodin denně intenzivně připravováno na školní předměty a před vstupem do základní školy již čte a píše. Tento směr bychom do českého systému přebírat nechtěli.

Dítě se během prvních let života učí obrovské množství věcí: přechází z rodiny do kolektivu, učí se navazovat vztahy, zvládat emoce, respektovat pravidla, spolupracovat, komunikovat a získávat samostatnost. Na čtení a psaní má ještě mnoho let. Předškolní období se mu už nikdy nevrátí.

15. Digitální technologie ano – ale pod vedením pedagoga

Vybavení českých mateřských škol digitálními a interaktivními pomůckami je podle našich zkušeností na velmi dobré úrovni. Významnou roli v tom mají zřizovatelé, projekty a dotační programy.

Digitální technologie do života dnešních dětí patří. Mateřská škola může být místem, kde se dítě učí, že technologie nejsou jen pasivní zábava. Pod vedením pedagoga mohou děti využívat programovatelné pomůcky, interaktivní tabule, vzdělávací aplikace a další technologie tvořivě a bezpečně. Právě pedagog má možnost učít děti první zásady bezpečného digitálního prostředí a zdravého používání technologií.

16. Více společného základu, méně nejistoty v dokumentaci

Za jednu z významných oblastí k zamyšlení považujeme český systém tvorby školní dokumentace. Za vhodný bychom považovali model, ve kterém by například přibližně 80 % základního obsahu, metodiky a společných požadavků bylo jednoznačně stanoveno a metodicky podpořeno centrálně a přibližně 20 % zůstalo škole pro vlastní profilaci.

Nešlo by o omezení tvořivosti škol. Naopak by to mohlo znamenat, že školy nebudou opakovaně vytvářet dokumenty, jejichž základní obsah je ve skutečnosti všude obdobný. Je například legitimní položit si otázku, proč musí každá mateřská škola samostatně vymýšlet základní strukturu diagnostiky či portfolia dítěte, když vývojové oblasti dítěte jsou stejné v Praze, Brně i v malé obci.

Centrálně připravené kvalitní vzory, metodiky a digitální nástroje by pedagogům ušetřily čas a pomohly i kontrolním orgánům, protože by zmenšily prostor pro rozdílné výklady stejných požadavků. Méně energie by se spotřebovalo na dokazování, že škola pracuje správně, a více by zůstalo na samotnou práci s dítětem.

17. Inkluze potřebuje skutečnou odbornou podporu

Český systém podporuje společné vzdělávání, ale školy často nemají odborníky k dispozici v okamžiku, kdy je skutečně potřebují. Poradenská zařízení jsou vytížená a některé rodiny čekají na odbornou pomoc dlouhou dobu.

Pokud chceme po mateřských školách kvalitní inkluzi, musí být dostupnější speciální pedagogové, psychologové, logopedická péče a sociální pracovníci. Nestačí škole říci, co musí dítěti zajistit. Musíme jí také dát prostředky a odborníky, se kterými to může udělat.

18. Vrátit učiteli profesní autoritu a nastavit skutečné partnerství s rodiči

Ve srovnání se zahraničím jsme vnímali rozdíly také v postavení pedagoga. Spolupráce s rodičem je nezbytná a rodič má být partnerem školy. Partnerství ale neznamená, že každé pedagogické rozhodnutí školy bude určováno individuálním požadavkem rodiče.

Pedagog má odborné vzdělání, zkušenosti a odpovědnost za celou skupinu dětí. Je proto potřeba posilovat jeho profesní sebevědomí i společenskou autoritu. Pomohlo by jasněji vymezit kompetence školy a rodiče, podporovat pedagogy při konfliktních situacích, poskytovat školám právní a metodickou pomoc a současně kvalitně vzdělávat pedagogy v komunikaci s rodinou.

Rodič a pedagog mají stát vedle sebe – ne proti sobě a ani jeden pod druhým. Oba mají společný cíl: nejlepší zájem dítěte.

19. Bezpečnost zachovat, hygienickou regulaci průběžně zjednodušovat

V oblasti bezpečnosti považujeme české mateřské školy za dobře nastavené a tuto úroveň je potřeba zachovat. Jinou otázkou je množství některých hygienických, prostorových a technických požadavků.

Během zahraničních mobilit jsme viděli funkční mateřské školy s jednodušším hygienickým zázemím a menším počtem některých zařízení, aniž by to podle našeho pozorování snižovalo běžnou úroveň péče o děti. Každá norma musí chránit zdraví a bezpečnost dítěte, ale zároveň by mělo být pravidelně vyhodnocováno, zda všechny požadavky stále odpovídají současné praxi a zda jejich finanční náročnost přináší odpovídající přínos.

Norma má chránit dítě. Neměla by vytvářet náklad jen proto, že byl kdysi stanoven určitý počet nebo parametr.

20. Ředitel má školu vést – ne být administrativním oddělením v jedné osobě

Jedním z nejsilnějších poznatků celého srovnání je postavení ředitele mateřské školy. Český ředitel odpovídá za pedagogiku, zaměstnance, hospodaření, rozpočet, provoz, majetek, bezpečnost, požární ochranu, dokumentaci, kontroly, projekty, dotace, komunikaci s rodiči i se zřizovatelem a mnoho dalších oblastí.

Ve srovnávaných zahraničních systémech jsme častěji viděli, že část této práce přebírá regionální správa nebo další administrativní pracovníci. Českému školství by výrazně pomohlo vytvoření sdílených administrativních, personálních, ekonomických a právních služeb pro více škol.

Ředitel mateřské školy by měl být především pedagogický lídr a manažer školy – nikoli účetní, právník, personalista, správce budovy a administrativní pracovník současně.

21. Odměňování musí odpovídat odpovědnosti

V našem porovnání patřilo finanční ohodnocení českých pedagogů k méně příznivým, zvláště pokud současně zohledníme počet dětí, rozsah přímé práce, administrativu a šíři odpovědnosti.

Pokud chceme do mateřských škol získat a udržet schopné lidi, musí být pedagogická profese dlouhodobě ekonomicky konkurenceschopná. Nejde pouze o otázku peněz, ale plat jednoznačně ukazuje, jakou hodnotu společnost určité profesi přisuzuje.

Kvalitní předškolní vzdělávání je jednou z nejčasnějších a nejdůležitějších investic do budoucnosti dítěte.

Co je hlavním poselstvím našich mobilit?

Česká mateřská škola nepotřebuje další vrstvu formulářů. Nepotřebuje další dokument, kterým bude dokazovat, že svoji práci vykonává. Potřebuje méně dětí ve třídě, dostupné odborníky, kvalitně zaplacené pedagogy, funkční zastupování, jednotnou metodickou podporu, méně administrativy a ředitele, který má čas skutečně řídit školu.

Současně bychom měli chránit to, co české předškolní vzdělávání umí dobře: hru, socializaci, individuální přístup, kvalitní stravování, bezpečnost, podporu dítěte a pestrou vzdělávací nabídku.

Nemusíme přebírat všechno, co jsme v Evropě viděli. Můžeme si ale z každého systému vzít to nejlepší.

Země	Co si chceme odnést / zachovat
Rakousko	více systémové podpory, metodického vedení a samostatnosti dítěte
Slovensko	profesní rozvoj pedagogů a některé formy komunitní spolupráce
Španělsko	dostupnost odborníků a inspiraci v moderních technologiích
Česká republika	zachovat hru, individualizaci, bezpečnost a komplexní péči o dítě

Místo otázky „Co ještě může mateřská škola splnit?“ se začneme ptát: „Co můžeme mateřské škole dát, aby mohla svoji práci dělat opravdu dobře?“

Méně papírů. Více času na dítě.

Méně přetížení. Více odborné podpory.

Méně nejistoty. Více jasných pravidel.

A více důvěry v pedagoga, který stojí každý den před dětmi.

To považujeme za jednu z nejdůležitějších zkušeností, kterou jsme si z evropských mobilit přivezli domů.

Ředitelka školy Podbělohorská Mgr. Dagmar Trčková MBA